

ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכנס וירדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק (יד, טו)

וכתב בעל הטורים ז"ל דמשק. ב' במסורה: הכא, אשר משמאל לדמשק. והגליתי אתכם מהלאה לדמשק (עמוס ה, כז). בשביל חטא שעשו בדמשק גלו, וזה חובה אשר משמאל לדמשק. עכ"ל.

וצ"ב מה עניין דמשק, ומה עניין זה לגלות, ולאברהם.

ובעניין דברי הבעה"ט שעשו חטא בדמשק עיין רש"י בשם המדרש, עד חובה – אין מקום ששמו חובה ודן קוראו חובה ע"ש עבודת אלילים שעתידה להיות שם. הרי מבואר דחיוב הגלות הוא בשל חטא עבודת אלילים שנעבדה במקום ששמו דן, וע"ז העונש והגליתי אתכם מהלאה לדמשק. וצ"ב עניין זה של דמשק לגלות. ובעז"ה נבאר.

בגמ' יומא (כח:), איתא, אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה, שנאמ' ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו, אר"א שמושל בתורת רבו. הוא דמשק אליעזר, אר"א שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. וכתב ע"ז המהרש"א שדמשק הוא שם העצם ואליעזר הוא שם התואר. והי"מ שעיקר השם הוא עניין דמשק, שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. והתיאור של דמשק הוא אליעזר, שדולה ומשקה הוא מצד הקדושה, שהא"ל הוא בעזרו בעניין זה של דולה ומשקה.

ועיין עבודת הקודש (ח"ב פ' ל"ד), שביאר את עניין בעל התשובה והצדיק. שבעל התשובה אוחז מעשה בראשית, והי"מ שכאשר הקב"ה ברא את עולמו, היה העולם בשלימות בלא חטא. ולאחר שהאדם חטא, הנה קילקל העולם וירד העולם מדרגתו. ובעל התשובה מתקן את העולם באופן שבונה את העולם בניין חדש וגם הוא עצמו נחשב בריה חדשה, וזדונות נהפכות לזכויות שהעולם החדש כולו זכות. אבל עבודת הצדיק אינו בניין חדש ועולם חדש, אלא הצדיק עומד על מקומו, היכן ששם דרגתו ודולה ומשקה ממקומו לעולמו. והכוונה שלכל צדיק יש את המקום המיוחד לו בעולם, ומאותו מקום משפיע לאלו הקשורים אליו בדרגתו של אותו צדיק.

ואברהם אבינו הוא בדרגת בעל התשובה, משום שלאחר חטא אדם הראשון, הלך העולם וירד דרגה אחר דרגה עד שהביא עליהם את מי המבול, וכדאיתא באבות (ה, ב) עשרה דורות מאדם עד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול, וזה חורבן העולם. ואברהם אבינו השלים ותיקן את אשר עוותו שאר הנבראים, והוא היה כלי כפרה ומקום קיום לכלל הבריאה, ובנה את העולם בניין חדש. וכתב בעל עבודת הקודש שהצדיק נקשר ונבנה ביסוד עולם צדיק חי העולמים, ובעל התשובה נקשר ונבנה בתשובה העליונה הם חיי המלך, נמצא בעל התשובה ממשיך ומספיק מים ומזון מן המקום אשר הוא חונה שם עד מקום הצדיק, והצדיק שואב ודולה ממקומו להשקות עולמו. וע"ע עבודת הקודש חלק ג' פרק י"א.

ולכן אברהם נצרך לאליעזר עבדו. משום שאברהם אבינו הוא בדרגת בעל התשובה שבונה בניין חדש והוא ברייה חדשה, אבל עכ"פ צריך גם לפעולת הצדיק שדולה ומשקה ממקומו לעולמו. וזו היתה עבודת אליעזר עבד אברהם, שהיה דולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים, והיה מוציא את בניין העולם של אברהם אבינו, מהכח אל הפועל. ועיקר עניינו הוא דולה ומשקה, ולכן נקרא דמשק שהוא דולה ומשקה, ששם העצם הוא דולה ומשקה, ושם התואר הוא אליעזר, שבאותו מקום של יציאה מן הכח אל הפועל, שם פעל מצד הקדושה ונקרא שמו אליעזר שהא"ל בעזרו.

ועניין משמאל לדמשק, הוא, שכאשר מוציא מן הכח אל הפועל, מן הנסתר אל הגלוי, שם יש מקום לס"א לחול. משום שבמקום הנסתר נאמר לא יגורך רע, אבל בעת שיוצא אל הפועל מן הנסתר אל הגלוי, שם יש ב' צדדים, צד הטוב וצד הרע. ודמשק שהוא דולה ומשקה, הוא מקום היציאה מן הכח אל הפועל. ומצד הס"א הוא חובה אשר משמאל לדמשק, ששם יש מקום לרע, אבל מצד הקדושה הוא אליעזר, דמשק אליעזר, שהא"ל בעזרו להיות דולה ומשקה בצד הקדושה.

ובאמת אין מקום ששמו חובה, משום שהרע הוא דמיון ואין לו מקום באמת, וכמ"ש (תהלים ל"ז, י) ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו, שמקום הרשע הוא דמיון, וכאשר מתבונן במקום הרשע ומבררו, מתברר שהוא איננו, שכלל אינו קיים. ויש ב' דרכים לבטל את הרשע. האופן הא' הוא להמשיך עליו את מדת הדין, אבל זה לא מבטלו לגמרי, משום שככל שמדת הדין מתגברת, כך גם הצדיק נבחן במדת הדין, ובדקדוק הדין גם הצדיק לא יכול לעמוד, ושם מדת הדין עוצרת ועומדת מפעולתה כדי שלא לבטל את הצדיק. אמנם, יש דרך נוספת לבטל את הרשע, והוא ריבוי הקדושה והאור, ובאופן הזה מתבטל הרע ביטול גמור.

ואברהם אבינו רדף את המלכים בב' אופנים אלו. רדיפה ראשונה היתה במדת הדין, שהמשיך עליהם את הדין, אבל זה היה רק עד דן, מלשון דין. ששם היה צריך לעצור משום שלא היה יכול לעמוד בעומק הדין. ורדיפה שניה היתה במדת האור והחסד, שהמשיך את האור והחסד במידה מרובה, עד שכח הרע היה בטל לגמרי, ובזה ניצח. וזה לא היה יכול רק על ידי עצמו, משום שהוא בכח, והיה צריך להוציא אל הפועל, ולזה נצרך לדמשק אליעזר, שהיה דולה ומשקה היינו מוציא מן הכח אל הפועל, לצד הקדושה, כשמו אליעזר, שהא"ל בעזרו. וע"י כח האור והחסד היוצא אל הפועל הכניע את המלכים וניצח אותם.

ונבאר את עניין ההוצאה מן הכח אל הפועל, שבכל דרגה ודרגה יש את עניין הנסתר והגלוי. שכל מדרגה היא נסתרת ביחס למדרגה שתחתיה, וכל דרגה היא רוחנית יותר ביחס לדרגה שתחתיה. והנסתר והגלה אינם עניינים שונים, אלא הנסתר הוא שנתעבה ונתגשם וזהו גילוי. ועיין בעניין זה בשל"ה הק' (בית חכמה, ח"א). ונמצא שככל שדרגה היא בסתר כך היא רוחנית יותר, וככל שהולכת ומתגלה, כך היא הולכת ומתגשמת. וכאשר הדרגה היא רוחנית ונסתרת אז היא רק בכח, וכאשר יוצאת אל הפועל, אז היא מתגלה ומתגשמת.

ומקום זה של יציאה מן הכח אל הפועל, הוא מקום הגלות. שעיקר עניין הגלות הוא הגלות ממקום הקדושה. ובגמ' ברכות (ג.) אמר ר' יצחק בר שמואל משמיה דרב, ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר, אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי לבין אומות העולם. ולא הוזכר כלל עניין הגלות מארץ ישראל, אלא הגלות לבין אומות העולם. כי עיקר עצם הגלות, הוא הגלות ממקום הקדושה ונתינת מקום לס"א לחול בו ונתינת בני ישראל ח"ו תחת ממשלת שרי אומות העולם. ובמקום היציאה מן הכח אל הפועל, שם יש מקום לס"א לחול, והוא חובה אשר משמאל לדמשק, ושם הוא מקום הגלות.

וכוחו של שבט דן הוא בגדר של מאסף לכל המחנות, שהיה אוסף לכל אותם שפלטם הענן ומחזירם תחת כנפי השכינה. וכן מצינו בשבט דן שהיתה לו שייכות מסויימת בצד הס"א, שפסל מיכה עבר עם שבט דן בקריעת ים סוף, ועמדו עמה לפני הר סיני שזכו שם לגילוי שכינה פנים בפנים. ועוד היתה האפשרות כדברי חז"ל שענן המערכה משילה יתערב עם ענן קרבנות פסל מיכה. ועיין מכתב מאליהו (ח"ב, שופטים). ונמצא אם כן, ששבט דן שהיה ירוד שבשבטים, והיתה בו בחינה דקה של ירידה, דווקא הוא היה ראוי להציל ולהחזיר את נפלטי הענן ולהוציא יקר מזולל.

ונמצא אם כן, שבמקום הגלות שם מקום הגאולה. ובמקום הירידה שם מקום העליה. ומקום חובה אשר משמאל לדמשק, הוא מקום הזכות של דמשק אליעזר שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. ומקום זה, הוא מקומו של שבט דן שיורד למקום הגלות ומושך משם את הגאולה.

ואלו דברי בעה"ט זיע"א, דמשק ב' במסורה, הכא, אשר משמאל לדמשק, והגליתי אתכם מהלאה לדמשק. בשביל חטא שעשו בדמשק גלו, וזה חובה אשר משמאל לדמשק.

והביאור, שדמשק הוא מקום היציאה מן הכח אל הפועל, דולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. ומקום זה של יציאה מן הכח אל הפועל, שם הוא גם מקום החובה, שיש מקום לס"א לחול בו. ובמקום דמשק עצמו, עדיין קרובים לצד הקדושה וזהו דמשק אליעזר, הצד של דמשק שהא"ל בעזרו. אבל אם ח"ו חוטאים עוד בצד חובה אשר משמאל לדמשק, אזי הולכים ונטמעים תחת הקליפות ומתרחקים ממקום דמשק, וזהו והגליתי אתכם מהלאה לדמשק.

אבל הקב"ה עוזרנו, וכל מקום שגלו שכינה עמהם וזה נותן לנו את הכח והאפשרות לחזור ולהידבק בה' מיד, גם מי שנמצא במעמקי הקליפות. והכח לחזור בתשובה ולהידבק בה' מיד, הוא משום ששכינה עמהם, דהיינו שבאותה דרגה שנמצא בה, גם שם יכול להידבק מיד בשכינה. וברגע קטון עזבתיך וברחמים גדולים אקבצך, ונזכה לחזור למקום דמשק אליעזר שהא"ל עזרו, ולצאת מן הגלות לגאולה ולהיכנס תחת כנפי השכינה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.